

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Презиме, име једног
родитеља и име Славиша (Илија) Бишевац
Датум и место рођења 1. септембар 1984, Косовска Митровица

Основне студије

Универзитет Приштински
Факултет Филозофски
Студијски програм Историја
Звање професор историје
Година уписа 2003.
Година завршетка 2008.
Просечна оцена 7.61

Мастер студије, магистарске студије

Универзитет Нишки
Факултет Филозофски
Студијски програм Историја
Звање мастер историчар
Година уписа 2010.
Година завршетка 2012.
Просечна оцена 10.00
Научна област Историја Срба у новом веку
Наслов завршног рада Косовска Митровица почетком XX века

Докторске студије

Универзитет Нишки
Факултет Филозофски
Студијски програм Историја
Година уписа 2014.
Остварен број ЕСПБ бодова 135
Просечна оцена 10,00

НАСЛОВ ТЕМЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Наслов теме докторске
дисертације Косовска Митровица у ратовима 1912-1918.
Име и презиме ментора,
звање Мирослав Пешић, ванредни професор
Број и датум добијања
сагласности за тему НСВ број 8/18-01-006/18-038, 10.7. 2018.
докторске дисертације

ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Број страна Докторска дисертација кандидата Славише Бишевца „Косовска Митровица у ратовима 1912-1918.“ има 300 страна и 878 фуснота.
Број поглавља Докторска дисертација се састоји из: Предговора, увода, 7 поглавља, Закључка, списка коришћених Извора и Литературе и Прилога.
Дисертација обухвата следећа поглавља:
ПРЕДГОВОР (стр. 9-19)
УВОД (стр. 20-33)
1.БАЛКАНСКИ РАТОВИ (стр. 34-67), које обухвата следећа потпоглавља: 1.1.

Ослобођење Старе Србије, 1.1.1. Почетак рата и ратни циљеви Србије, 1.1.2. Ток рата, 1.1.3. Ибарска војска, 1.1.4. Операције Митровачког одреда, 1.1.5. Ослобођење Митровице, 1.1.6. Афера с аустроугарским конзулом у Митровици, **2. МИТРОВИЦА У КРАЉЕВИНИ СРБИЈИ** (стр. 68-89), које обухвата следећа потпоглавља: 2.1. Нова управа, 2.1.1. Живот у ослобођеном граду, 2.1.2. Организација власти.

3. ВЕЛИКИ РАТ (стр. 90-178), које обухвата следећа потпоглавља: 3.1. Почетак рата, 3.1.1. Узроци и повод, 3.1.2. Прва ратна година, 3.2. Косовска Митровица 1915. године, 3.2.1. Макензенова офанзива, 3.2.2. Новембар 1915. године у Митровици, 3.3. Окупација, 3.3.1 Војно-генерални гувернман, 3.3.2. Окупациона власти, 3.3.3. Судство, 3.3.4. Свакодневни живот под окупацијом, 3.3.5. Становништво Митровице и околине у Топличком устанку, 3.3.6, интернација, 3.4. Крај великог рата, 3.4.1. Ослобођење, 3.4.2. Ратни биланс.

4. ДЕМОГРАФСKE И ВЕРСКЕ ПРИЛИКЕ (стр. 179-190), које обухвата једно потпоглавље 4.1. Становништво.

5. ПРИВРЕДНЕ ПРИЛИКЕ (стр. 191-221), које обухвата следећа потпоглавља: 5.1. Привреда до 1915. године, 5.2. Привреда 1916-1918., 5.3. Саобраћај.

6. ПРОСВЕТА (стр. 222-237), које обухвата следећа потпоглавља: 6.1. Школство пре окупације, 6.2. Школство у окупацији, 6.2.1. Школе на турском у албанском језику, 6.2.2. Школе на српском језику.

7. ЗДРАВСТВЕНЕ ПРИЛИКЕ (стр. 238-245), које обухвата једно подпоглавље 7.1. Здравствено стање у Митровици 1912-1918.

ЗАКЉУЧАК (стр. 246-250)

СПИСАК КОРИШЋЕНИХ ИЗВОРА И ЛИТЕРАТУРЕ (стр. 251-272)

ПРИЛОЗИ (стр. 273-300)

Број слика (шема, графикона) Карте 5, слике 4

Број табела 10

Број прилога 44 фотографије Митровице од значаја за тему докторске дисертације

Број библиографских јединица Објављени извори 22, мемоарска грађа 31, Периодика 19, Литература – монографије 96, чланци, критике и расправе 88, Дисертације 3.

ПРИКАЗ НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КАНДИДАТА који садрже резултате истраживања у оквиру докторске дисертације

Р. бр.	Аутор-и, наслов, часопис, година, број волумена, странице	Категорија
1	<p>Славиша Бишевац, <i>Косовска Митровица у Великом рату</i>, Међународни тематски зборник Век српске голготе 1915-2015, књ. 1, приредио Далибор Елезовић, Филозофски факултет Косовска Митровица 2016, 77-97.</p> <p>У раду су анализирани друштвено-политичке прилике у Митровици у време Првог светског рата који је оставио многобројне последице на живот становништва у овој косовској вароши. Централно место заузима опис свакодневног живота на окупираном подручју које је било део Војно-генералног гувернмана за Србију. Истакнути су проблеми с којима се становништво константно суочавало, пре свега, недостатак основних животних намирница, слобода кретања и говора, хапшења, стрељања, интернација, забрана културних манифестација. У завршном делу приказани су детаљи ослобођења Митровице од стране савезничке војске јесени 1918. године.</p> <p>Резултати овог рада, допуњени архивском грађом и релевантном литературом, део су трећег поглавља дисертације (<i>Велики рат</i>).</p>	М 44
2	<p>Славиша Бишевац, <i>Косовска Митровица 1915. године у записима савременика</i>, Српске студије 6, Београд 2015, 95-109.</p> <p>На основу дневника, кореспонденције, успомена и мемоара савременика, у раду су приказане прилике у Косовској Митровици уочи окупације која је уследила након Макензенове офанзиве на Србију. Описан је боравак српске војске, министара, страних дипломата и обичног становништва у Митровици, која им је била зборно место после напуштања Рашке као привремене престонице, а услед све јачих напада аустроугарских</p>	М 51

и немачких јединица. Посебно су анализирани најинтересантнији детаљи из дела чији су аутори различитих националности, образовања и занимања. На основу њихових сведочења сликовито је описана ратна атмосфера, психолошки тренуци, страдања и патње појединца, народа и целе државе којима је Митровица била зборно место пре потпуног повлачења према Црној Гори и Албанији.

Записи савременика током боравка у Митровици у јесен 1915. године, проширени новим утисцима непосредних учесника рата, део су трећег потпоглавља докторске дисертације (*Новембар 1915. године у Митровици*).

Славиша Бишевац, *Историографија о Косовској Митровици почетком 20. века*, Баштина св. 37, Приштина – Лепосавић 2014, 175-193.

Рад се бави тумачењем извора и литературе који се односе на историју Митровице почетком XX века. Указано је на најзначајније библиографске референце које могу послужити за даља истраживања прошлости овог града. Посебно су истакнути извештаји српских конзула из Приштине и Скопља за период до 1912. године, затим, радови познатих историчара који су описали ослобођење Старе Србије током балканских ратова, као и архивска грађа из Војног архива и Архива Србије која се односи на време Великог рата. Како не постоји ниједна монографија у којој је описана прошлост Митровице у једном од најбурнијих периода њене историје, аутор закључује да би се додатним истраживањем употпуниле постојеће празнине и елиминисале контрадикторне информације.

Своја запажања до којих је дошао анализирајући библиографске јединице и архивску грађу коју је користио у изради дисертације аутор је представио у *Предговору*.

Славиша Бишевац, *Арбанашки устанак у Косовској Митровици 1912. године*, Баштина, св. 40, Приштина – Лепосавић 2016, 35-48.

Арбанашке побуне које су почеле након младотурске револуције временом су добиле веће размере и 1912. године прерасле у отворен устанак. Арбанашки прваци нису хтели одустати док се њихови услови, који су били неприхватљиви за турску власт, не испуне. Предводећи масу арбанашког становништва, Иса Бољетинац и његови сарадници заузимали су један за другим градове у Старој Србији, међу њима и Митровицу где се налазила касарна и неколико јединица турске војске, па је град постао јако упориште Арбанаса. У овом раду приказана је завршна фаза побуне Арбанаса која је знатно утицала на свакодневни живот становништва Митровице и околине.

Резултате до којих је дошао током истраживања за писање овог рада, аутор је проширио новим информацијама и представио их у *Уводу* докторске дисертације.

НАПОМЕНА: уколико је кандидат објавио више од 3 рада, додати нове редове у овај део документа

ИСПУЊЕНОСТ УСЛОВА ЗА ОДБРАНУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кандидат испуњава услове за оцену и одбрану докторске дисертације који су предвиђени Законом о високом образовању, Статутом Универзитета и Статутом Факултета.

ДА НЕ

Кандидат испуњава услове за оцену и одбрану докторске дисертације који су предвиђени Законом о високом образовању, Статутом Универзитета у Нишу и Статутом Филозофског факултета Универзитета у Нишу.

ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кратак опис појединих делова дисертације (до 500 речи)

Предмет докторске дисертације Славише Бишеца је историја Косовске Митровице у ратовима 1912 - 1918. године. Почетком XX века Косовска Митровица је била центар интересовања не само српске него и европске јавности, јер су се у њој укрштали интереси неколико држава. Србија, Црна Гора, Бугарска и Грчка започеле су 1912. године борбу за ослобођење Балкана од Османског царства. Српска војска је ослободила Косовску Митровицу 26. октобра 1912. године. После вишевековног ропства успостављена је нова управа, а живот се полако нормализовао. Међутим, овај град је после кратког мирног периода поново дошао на удар непријатеља који је оставио неизбрисив печат током трогодишње окупације. Непријатељске аустроугарске јединице ушле су у Косовску Митровицу крајем новембра 1915. године. Окупациона управа је трајала све до 12. октобра 1918. године када су француске снаге уз помоћ српских

јединица ослободиле град. Кандидат је урадио докторску дисертацију поштујући хронолошко-тематски принцип који одговара методолошким правилима историјске науке. Докторску дисертацију чине следеће целине: предговор, увод, седам поглавља, закључак, списак коришћених извора и литературе и прилози.

У **Предговору** (стр.9-19) кандидат је истакао значај теме, образложио њену научну заснованост, осврнуо се на вредност постојеће литературе и извора који су били од пресудног значаја за израду докторске дисертације. Кандидат Славиша Бишевац је представио структуру докторске дисертације и указао на примењену научну методологију.

У **Уводу** (стр.20-33) кандидат се осврнуо на развојни пут Косовске Митровице од постанка па до Првог балканског рата. Главни акценат је стављен на последњу годину османске владавине и догађаје који су предходили рату.

Прва целина под називом „**Балкански ратови**“ (стр.34-67) односи се на ратне циљеви Краљевине Србије, ратну стратегију и састав армија сукобљених страна с посебним акцентом на српске јединице које су биле упућене према Новом Пазару и Митровици из правца Рашке и Приштине. У овом делу дисертације аутор је описао ток ратних операција, активност Ибарске војске, ослобођење Митровице, као и значај Митровачког и Вучитрнског одреда у овим активностима.

У другом поглављу „**Митровица у Краљевини Србији**“ (стр.68-89) посебна пажња је посвећена успостављању српских органа власти у граду на Ибру уз велику подршку и подстицај државних институција Краљевине Србије. Свакодневни живот је трпео огромне промене иако процес модернизације није био равномеран у свим друштвеним сферама. Упркос разним искушењима и проблемима процес пацификације различитих културних образаца у нови друштвени поредак је текао прилично добро.

У наредном поглављу под насловом „**Велики рат**“ (стр. 90-178) кандидат се после кратког описа стања у Србији уочи рата бави ратним операцијама током 1914.године. Стање у Косовској Митровици након аустро-немачке офанзиве 1915.године било је веома тешко. Дошло је до повлачења српске војске, краља, владе и Врховне команде из Митровице и на крају до њеног освајања од стране аустроугарске војске. Непријатељ је након освајања извршио окупацију вароши и успоставио организацију нове управе. Митровица је постала део аустроугарске окупационе зоне у оквиру Војно-гералног гувернмана за Србију. Нове власти су направиле списак грађана које је требало удаљити из округа и упутити у удаљене крајеве. Многи си били интернирани у логоре широм Двојне монархије, док су остали морали да се придржавају нових закона који су били успостављени. Окупациони режим је трајао пуне три године. Француска снаге ослободиле су град октобра 1918. године. Убрзо су стигле и српске трупе, па је тако варош поново постала средиште једног гарнизона српске војске.

У четвртном поглављу „**Демографске и верске прилике**“ (стр. 179-190) кандидат је представио националну, родну и конфесионалну структуру становништва, одређене демографске губитке током ратова, број интернираних и расељених лица.

У петом поглављу под насловом „**Привредне прилике**“ (стр. 191-221) аутор је анализирао привредне прилике у Митровици кроз трговину, занатство и пољопривреду, али и саобраћајне везе, нарочито функционисање железничке линије Митровица-Скопље, која је имала изузетну важност како за време балканских ратова, тако и за време окупације.

Шесто поглавље „**Просвета**“ (стр. 222-237) бави се радом основних и средњих школа пре и током окупације. После ослобођења Митровице 1912. године школство се у вароши постепено интегрисало у просветни систем Краљевине Србије. Међутим, оваква ситуација није дуго трајала, јер је дошло до новог рата који је прекинуо дотадашње напоре српске владе да се деца школског узраста описмене. За време окупације настава се изводила на албанском, турском, српском и немачком језику. За време аустријске управе биле су организоване само основне школе, док средњих није било, јер мрежа школа није била довољно развијена.

У последњем поглављу под насловом „**Здравствене прилике**“ (стр. 238-245) кандидат је приказао здравствено стање становништва, најчешће болести и број оболелих. Током окупације појавиле су се многе заразне болести којих до тада није било. Заражени су углавном били војници који су били збринуте у митровачкој болници где су лечени од стране медицинског особља које није било бројно.

У **Закључку** (стр. 46-250) кандидат је сумирао резултате истраживања. На крају дисертације налази се списак објављене и необјављене архивске грађе, периодике и литературе (стр. 251-272). Дисертација садржи и **Прилоге** (стр. 273-300) које чине фотографије Митровице са почетка XX века.

ВРЕДНОВАЊЕ РЕЗУЛТАТА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Ниво остваривања постављених циљева из пријаве докторске дисертације (до 200 речи)

У поређењу са циљевима истраживања које је кандидат поставио у пријави докторске дисертације може се закључити да је основни циљ да се критичком анализом података доступних на основу необјављене

архивске грађе, објављених извора и релевантне научне литературе допринесе бољем разумевању историје Косовске Митровице током ратова 1912-1918.године у потпуности остварен. Кандидат Славиша Бишевац је остварио позитивне резултате научног истраживања и промишљања, користећи класичан историјски метод. Анализом извора и литературе кандидат је успешно приказао политичке, економске, образовно-културне прилике у Косовској Митровици у време Великог рата, чиме је унапредио постојећа знања о историји Косовке Митровице.

Вредновање значаја и научног доприноса резултата дисертације (до 200 речи)

Кандидат Славиша Бишевац је користио бројне историјске изворе различите провенијенције и историографску литературу и на тај начин је успео да реконструише важне појаве и процесе који су се односили на тему његове докторске дисертације. Током писања докторске дисертације, кандидат је користио необјављене и објављене историјске изворе, штампу као историјски извор, постојећу литературу, што му је омогућило да у новом светлу прикаже недовољно објашњене догађаје, који представљају историју Косовске Митровице у периоду 1912-1918. Закључци до којих је Славиша Бишевац дошао утемељени су на историјској грађи и литератури. Својом докторском дисертацијом успео је да обухвати најважније аспекте истраживања, као и да објасни најважније догађаје, њихове узроке и последице.

Оцена самостал уности научног рада кандидата (до 100 речи)

Истраживачки посао је у потпуности спроведен на самосталан и оригиналан начин, односи се на научно поље недовољно обрађено у српској историографији, те као такав представља значајан допринос савременој науци у области проучавања једног градског насеља у два балканска и Великог рату. Користећи класичан историјски метод који подразумева критичку анализу архивске грађе кандидат је сачинио дисертацију која у потпуности одговара стандардима српске историјске науке. Славиша Бишевац је направио добру структуру докторске дисертације и правилно применио научни апарат који је одлика савремене историографије.

ЗАКЉУЧАК (до 100 речи)

На основу анализе и прегледа докторске дисертације Славише Бишеца, чланови комисије су сагласни да је кандидат успешно обрадио тему и тиме дао значајан научни допринос проучавању историје једног градског насеља на почетку 20. века. Научни допринос докторске дисертације састоји се и у томе што су на једном месту обједињена новија и старија истраживања која се дотичу ове теме. Дисертација Славише Бишеца представља добар пример како је на основу релевантних чињеница обрађена тема са историјског, демографског и војног становишта уз коришћење класичног историјског метода. Чланови комисије на основу позитивне оцена текста докторске дисертације **Косовска Митровица у ратовима 1912-1918.** предлажу Наставно-научном већу Филозофског факултета Универзитета у Нишу, као и Научно-стручном већу за друштвене и хуманистичке науке Универзитета у Нишу, да прихвати извештај о урађеној докторској дисертацији, а кандидату Славиши Бишецу одобри јавну одбрану.

КОМИСИЈА

Број одлуке ННВ о именовању Комисије

8/18-01-005/21-033

Датум именовања Комисије

26.05.2021.

Р. Бр.

Име и презиме, звање

Потпис

председник

1.

Сузана Рајић, редовни професор

Историја српског народа у новом веку

(Научна област)

Филозофски факултет у Београду

(Установа у којој је запослен)

2.

Мирослав Пешић, ванредни професор

Историја

(Научна област)

Филозофски факултет у Нишу

(Установа у којој је запослен)

ментор, члан

3.

Мирослав Радивојевић, научни сарадник

Историја српског народа у новом веку

(Научна област)

Филозофски факултет у Београду

(Установа у којој је запослен)

члан

4.

Дејан Антић, доцент

Историја

(Научна област)

Филозофски факултет у Нишу

(Установа у којој је запослен)

члан

